

Тема 11 ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ПРАВИЛ ІНКОТЕРМС

1.1 Світовий досвід впровадження ІНКОТЕРМС

Ідея, яка вперше була розроблена Міжнародною торговельною палатою (далі МТП) в 1921 році і втілена в життя з виходом правил Інкотермс у 1936 році, поклала початок тривалої і насиченої подіями історії правил Інкотермс. Комітет з торговельних термінів за підтримки національних комітетів МТП в 1923 році розробив перші шість правил: FOB, FAS, FOT, FOR, CIF та C&F, які стали попередниками майбутніх правил Інкотермс.

У часи, коли виробництво і торгівля регулювалися виключно національними законодавствами різних країн, МТП створила і впровадила стандартні торговельні правила Інкотермс, які стали важливим кроком до єдиного їх застосування в різних торгових і правових системах світу. З 1936 року правила Інкотермс періодично переглядалися для того, щоб відповідати змінам, які відбуваються у світовій торгівлі і відображати сучасну практику здійснення компаніями угод купівлі-продажу.

Поправки і доповнення до правил Інкотермс були пізніше зроблені в 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 роках. 16 вересня 2010 року МТП оголосила про випуск нової редакції правил із використання національних і міжнародних торгових термінів. Отже, правила Інкотермс 2010 відображають сучасні тенденції і зміни у сфері міжнародної та внутрішньої торгівлі за попередні 10 років. Це і безпека перевезення вантажів, і внесення змін до національного законодавства різних країн щодо умов поставок, і застосування електронних документів тощо.

1.2 Застосування правил ІНКОТЕРМС в Україні 19 травня 2010 року Президент України підписав Указ № 589/2011, який скасовує дію Указів Президента від 04.10.1994 № 567/94 «Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» та від 01.07.1995 № 505/95 «Про внесення змін до Указу Президента України від 04.10.1994 № 567/94» і відкриває можливість для використання нової редакції правил Інкотермс на території України. В ході здійснення зовнішньоекономічної операції використання правил

Інкотермс має обов'язковий характер. Застосування правил Інкотермс в Україні передбачено пунктом 4 статті 265 Господарського кодексу України, пунктом 2.19 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», статтею 8 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність», статтею 9 Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» та статтею 14 Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну».

У зв'язку з цим суб'єкти господарської діяльності мають можливість укладати контракти, використовуючи при цьому правила Інкотермс будь-якої редакції, узгодженої сторонами контракту, в тому числі і Правила Міжнародної торгової палати (Правила ІСС) із використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі в редакції 2010 року, які почали застосовуватися в світі з 01.01.2011. Можливість погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору.

Використання правил Інкотермс в контрактах, укладених між українськими суб'єктами господарської діяльності, передбачено пунктом 4 статті 265 Господарського кодексу України. Однак абзацом 1 пункту 4 статті 179 Кодексу передбачено, що сторони можуть визначати зміст договору на основі вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, які не суперечать законодавству. Також про це було зазначено у листі Держмитслужби від 30.05.11 № 11.1/2-12.2/8256-ЕП «Щодо Указу Президента України від 19.05.11 № 589/2011». Чинним законодавством України не передбачена відповідальність учасників господарських відносин за невикористання правил Інкотермс в договорах, укладених між українськими суб'єктами господарської діяльності (лист Міністерства Економіки України від 18.07.2011. № 4201-26/1134).

1.3 Порівняння «ІНКОТЕРМС 2010» та «ІНКОТЕРМС 2000»
ІНКОТЕРМС (англ. International Commercial Terms) – це міжнародні правила, визнані урядовими органами, юридичними компаніями та 42 комерсантами по всьому світу як тлумачення найбільш застосовних в міжнародній торгівлі термінів.

Міжнародні торгові терміни – це стандартні умови договору міжнародної купівлі-продажу. Ці умови визначають обов’язки сторін, що беруть участь у міжнародній торгівлі, а також регламентують момент передачі права власності на товар, і відповідно, відповідальність за зіпсований у дорозі товар, неправильне оформлення документів на вантаж тощо.

Слідуючи з того, що Інкотермс регулюють ряд найбільш важливих, принципових, базових питань, пов’язаних з організацією доставки товару до місця призначення, будь-який базис поставки регулює три ключових «транспортних» питання, без яких доставка товару до місця призначення не може бути здійснена.

Це: 1. Розподіл між продавцем і покупцем транспортних витрат на доставку товару, тобто визначення, які витрати і до якого моменту несе продавець, і які, починаючи з якого моменту, – **покупець**.

2. Момент переходу від продавця до покупця ризиків пошкодження, втрати або випадкової загибелі вантажу.

3. Дата поставки товару, тобто визначення моменту фактичної передачі продавцем товару в розпорядження покупця або його представника – наприклад, транспортної організації – і, відповідно, виконання або невиконання першим своїх зобов’язань щодо строків поставки.

Сфера дії Інкотермс 2010 поширюється на права та обов’язки сторін по договору купівлі-продажу в частині поставки товарів (умови поставки товарів). Кожний термін ІНКОТЕРМС 2010 являє собою аббревіатуру з трьох букв.

Нове видання ІНКОТЕРМС 2010 найбільш повно і точно відображає в собі торгову практику останнього десятиліття і містить ряд нововведень:

1. Загальну кількість термінів скорочено з 13 до 11. Зникли 4 (DAF, DES, DEQ і DDU) і вводяться дві нові умови поставки (DAP – Поставка в місці (Delivered at Place) та DAT – Поставка на терміналі (Delivered at Terminal). Прийняття рішення про зниження кількості умов було обумовлено тим, що трейдери часто вибирали неправильні або заплутані умови, що вело до суперечливих або неясних контрактів (рис. 3.1).

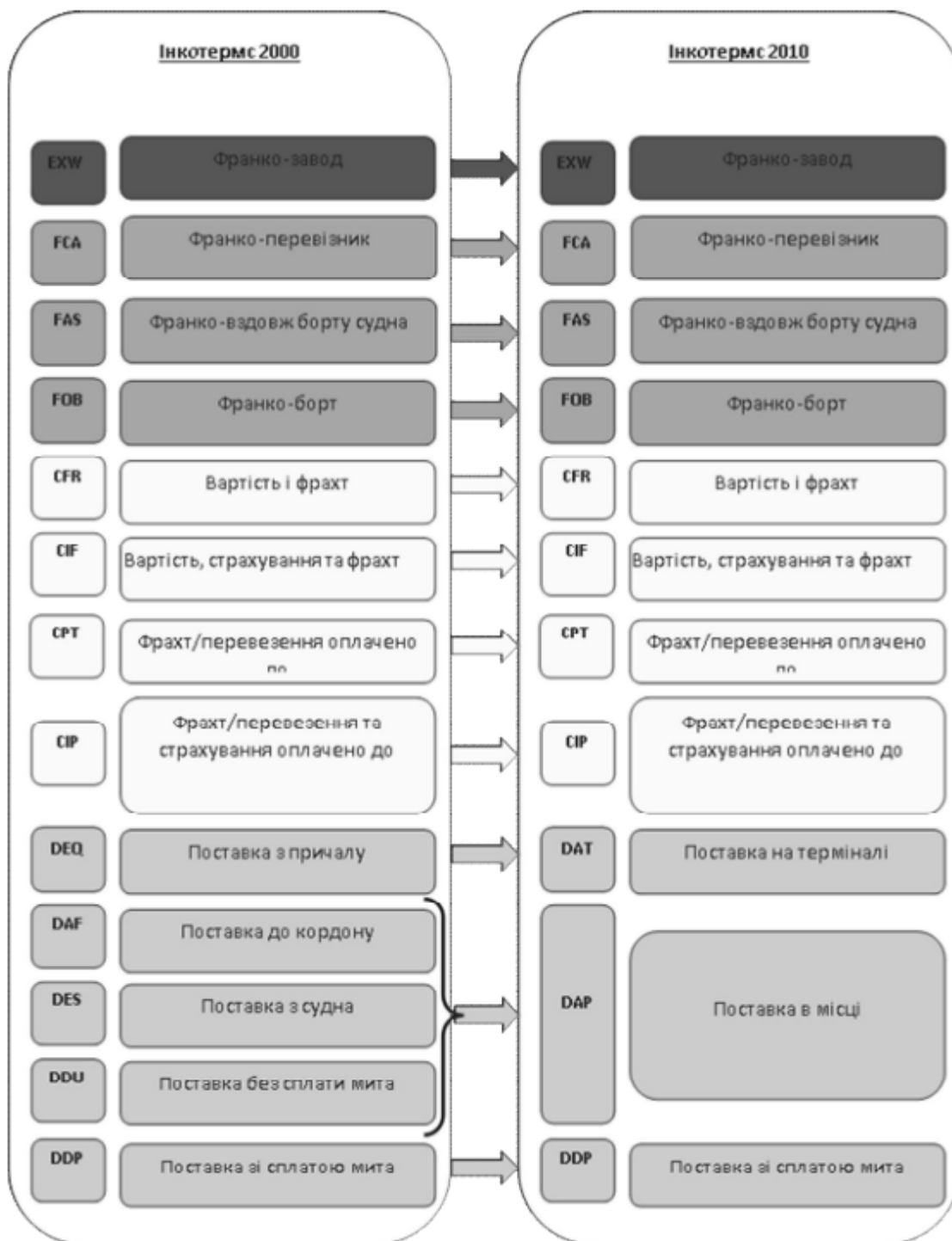

Рисунок 1 – Структура «ІНКОТЕРМС 2010» та його відмінність від «ІНКОТЕРМС 2000» У Інкотермс 2000 було 4 групи: – Е – відправлення; – F – основне перевезення не оплачене; – С – основне перевезення оплачене; – D – прибуття.

2. Адаптовані правила. Правила ІНКОТЕРМС 2010 працюють як для міжнародних, так і для внутрішніх поставок. Це зазначено на титульній сторінці офіційного видання ІНКОТЕРМС. Для торгових організацій і блоків (наприклад ЄС), де кордони формально відсутні нові правила і умови стали простішими для використання.

3. Терміни ІНКОТЕРМС 2010 поділяються на 4 категорії:

Рисунок 3.2 – Чотири категорії термінів «ІНКОТЕРМС 2010»

Термін EXW, умови його поставки зображені на рисунках 3.3–3.4

Категорія Е	EXW	EX Works (...named place)
«Відправлення»		Франко-завод (...назва місця)
Продавець: - надає товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві або в іншому названому місці (наприклад: на заводі, фабриці, складі тощо), без здійснення митного очищення товару для експорту та навантаження його на будь-який приймальний транспортний засіб (ТЗ). Покупець: - несе всі витрати та ризики в зв'язку з перевезенням товару від підприємства продавця до місця призначення; - зобов'язаний одержати на власний ризик і за власний рахунок будь-яку експортну та імпорتنу ліцензію або інший офіційний дозвільний документ і виконати, де це належить, усі митні формальності.		

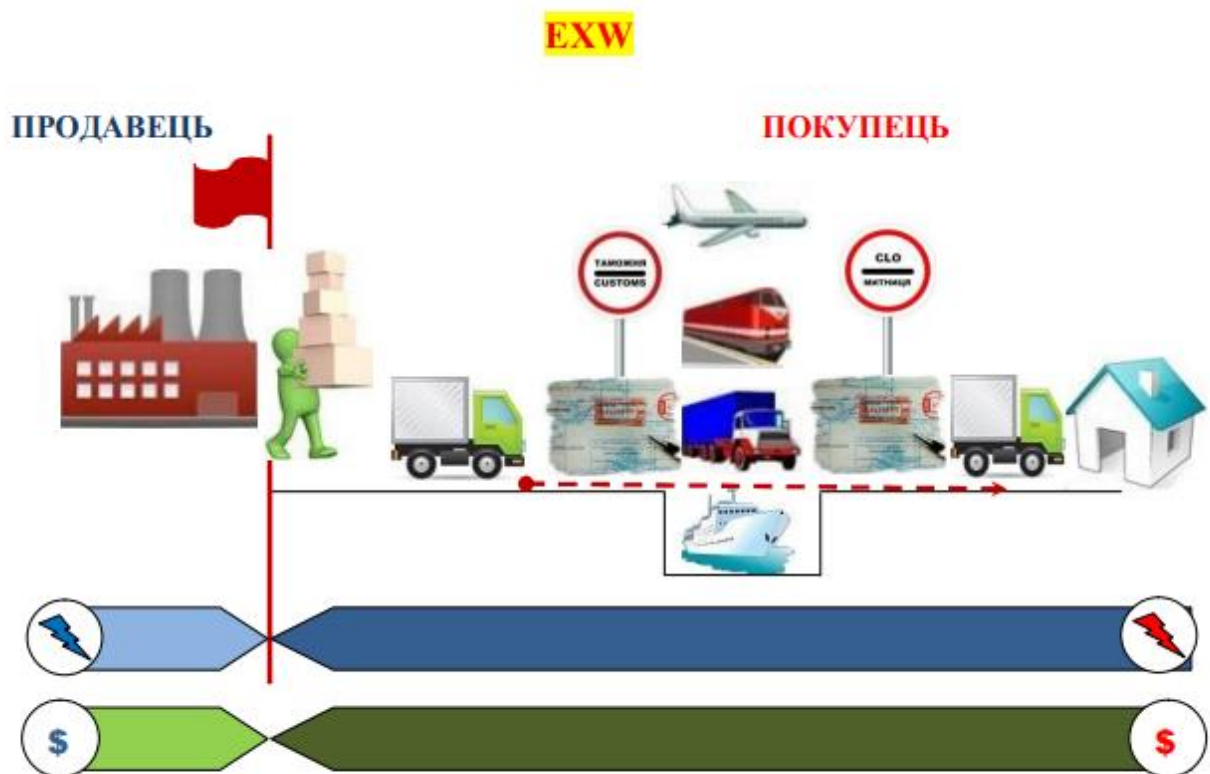

Рисунок 3.3 – Умови поставки за терміном EXW правил ІНКОТЕРМС 2010

Рисунок 3.4 – Умовні позначення Правила ІНКОТЕРМС 2010 для будь-якого виду чи видів транспорту включає в себе сім правил, які можуть бути використані незалежно від обраного виду транспорту й незалежно від того, один або більше ніж один видів транспорту використовується для перевезення. Їх можна використовувати навіть за відсутності морського перевезення.

Правила ІНКОТЕРМС 2010 для моря та внутрішнього водного транспорту використовуються, коли пунктом відправлення і місцем, до якого здійснюється перевезення товару покупцеві, є порти.

Якщо сторони бажають покласти на продавця обов'язки навантаження товару в місці відправлення та всі ризики й витрати такого відвантаження, це має бути чітко обумовлено шляхом включення відповідного застереження до договору купівлі-продажу. Цей термін не слід застосовувати, коли покупець не в змозі виконати експортні формальності прямо чи посередньо. За таких обставин має застосовуватися термін FCA за умови, що продавець погоджується нести витрати й ризики, пов'язані із навантаженням товару. Умови поставки за терміном FCA зображено на рисунку 3.5.

Категорія F Основне перевезення не оплачено	FCA 	Free Carrier (...named place) Франко-перевізник (...назва місця)
Продавець: - здійснює поставку товару, який пройшов митне очищення для експорту, шляхом передання призначеному покупцем перевізнику у названому місці; - на прохання покупця вправі заключити договір перевезення за рахунок і на ризик покупця; Покупець: - за власний рахунок укладає договір перевезення товару від названого місця; - за власний рахунок та на власний ризик одержує імпорتنу ліцензію або інший дозвільний документ, виконує усі митні формальності для імпорту товару та його транзитного перевезення через будь-яку країну.		

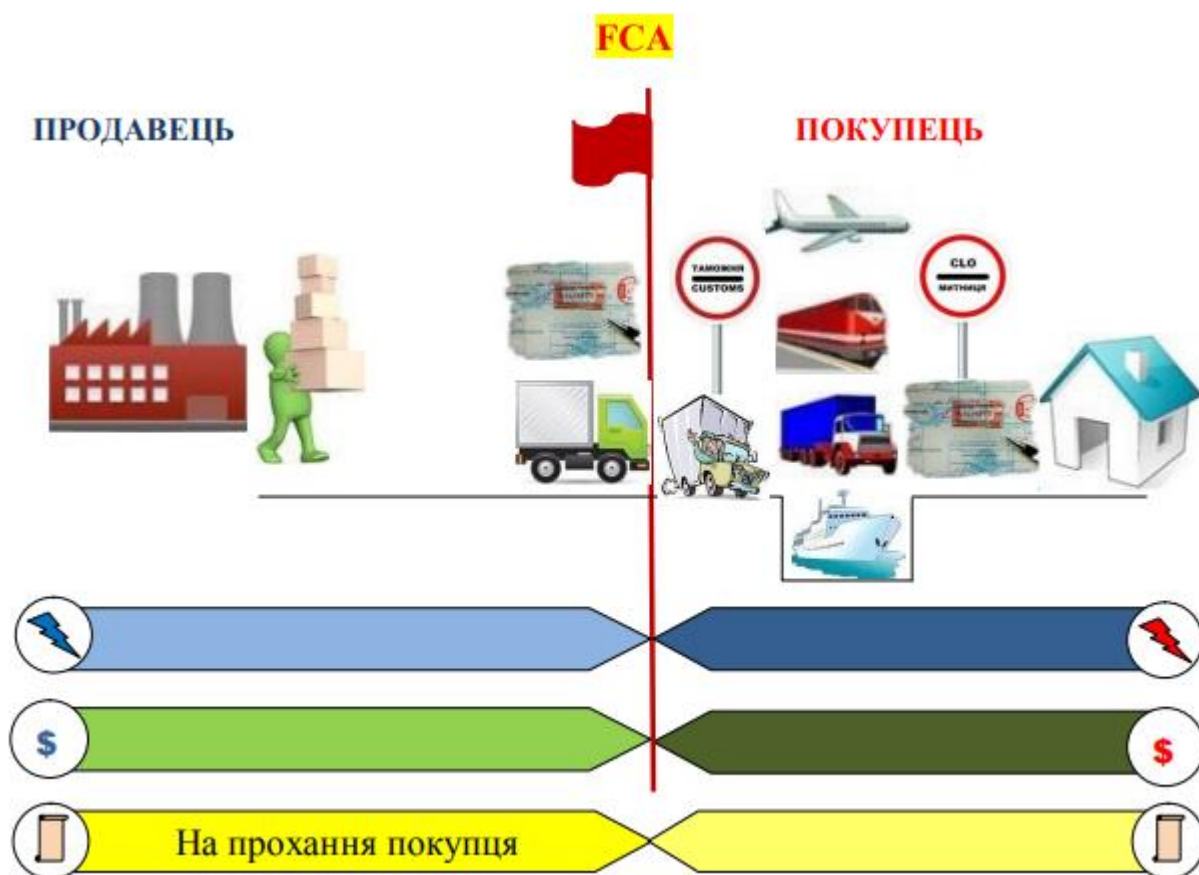

Рисунок 3.5 – Умови поставки за терміном FCA правил ІНКОТЕРМС 2010

Термін FAS, умови його поставки зображено на рисунку 3.6.

Категорія F	FAS 	Free Alongside Ship (...named port of shipment) Франко-вздовж борту судна (...назва порту відвантаження)
Основне перевезення не оплачено		
Продавець: - здійснює поставку товару й розміщує його біля борту судна на причалі або на ліхтерах в зазначеному порту відвантаження; - проводить митне очищення товару для експорту. Покупець: - за власний рахунок укладає договір перевезення товару від названого порту відвантаження; - за власний рахунок та на власний ризик одержує імпорتنу ліцензію або інший дозвільний документ, виконує усі митні формальності для імпорту товару та його транзитного перевезення через будь-яку країну.		

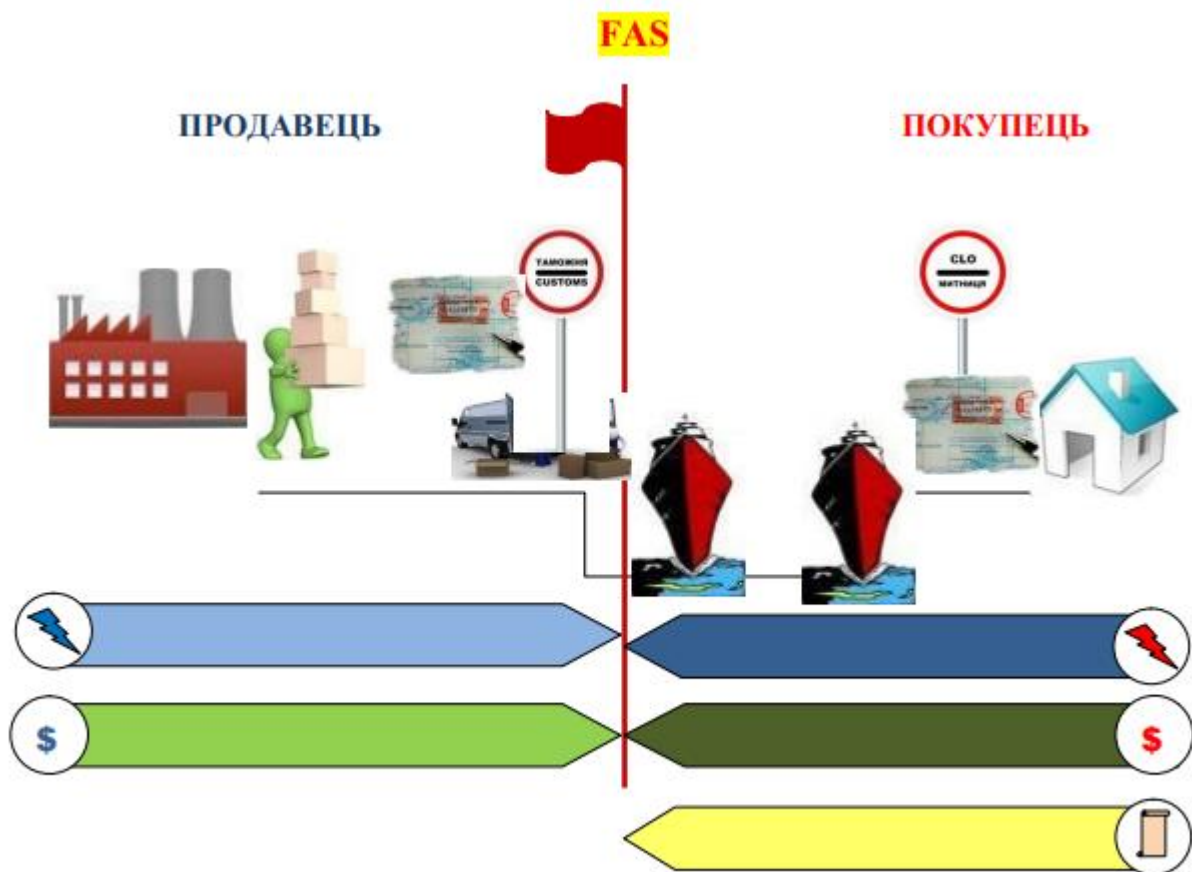

Рисунок 3.6 – Умови поставки за терміном FAS правил ІНКОТЕРМС 2010

Вибір місця поставки впливає на зобов'язання щодо навантаження й розвантаження товару. Якщо поставка здійснюється на площах продавця, то продавець несе відповідальність за навантаження. Якщо ж поставка

здійснюється в інше місце, продавець не несе відповідальності за розвантаження товару.

Перевізник – будь-яка особа, що на підставі договору перевезення зобов'язується здійснити або забезпечити здійснення перевезення товару залізницею, автомобільним, повітряним, морським, внутрішнім водним транспортом або комбінацією цих видів транспорту. Якщо покупець призначає іншу особу, а не перевізника, прийняти товар для перевезення, то продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки щодо поставки товару з моменту його передання такій особі. Якщо сторони бажають, щоб покупець узяв на себе зобов'язання з експортного очищення товару, сторони повинні включити чітке застереження про це у договір купівлі-продажу.

За умовами терміна CIF від продавця вимагається забезпечення страхування лише з мінімальним покриттям. У випадку, якщо покупець бажає мати страхування з більшим покриттям, він повинен або прямо та недвозначно домовитися про це з продавцем, або самостійно вжити заходів до забезпечення додаткового страхування. У випадку здійснення перевезення в узгоджений пункт призначення декількома перевізниками перехід ризику відбувається в момент передачі товару першому з них.

Термінал – будь-яке місце, як крите, так і ні, таке як причал, склад, контейнерний майданчик, автомобільний, залізничний термінал або вантажний термінал в аеропорту.

Сторонам рекомендується найбільш точно визначити термінал і, по можливості певний пункт на терміналі в погодженому порту або місці призначення, оскільки ризику до цього пункту несе продавець. Продавцю рекомендується забезпечити договори перевезення, в яких точно відображено такий вибір. Термін СРТ умови його поставки зображені на рисунку 3.10. За умовами терміна CIP від продавця вимагається забезпечення страхування лише з мінімальним покриттям. У випадку, якщо покупець бажає мати страхування з більшим покриттям, він повинен прямо та недвозначно домовитися про це з продавцем, або самостійно вжити заходів для забезпечення додаткового страхування.

Категорія С Основне перевезення оплачено	CPT 	Carriage Paid to (...named place of destination) Фрахт/перевезення оплачено до... (...назва місця призначення)
Продавець: - здійснює поставку товару шляхом його передання перевізнику, призначеному ним самим; - оплачує витрати перевезення товару до названого місця призначення; - за власний рахунок укладає договір перевезення товару до узгодженого пункту в названому місці призначення; - проводить митне очищення товару для експорту.		
Покупець: - за власний рахунок та на власний ризик одержує імпорتنу ліцензію або інший дозвільний документ, виконує усі митні формальності для імпорту товару та його транзитного перевезення через будь-яку країну; - несе всі ризики втрати чи пошкодження товару з моменту його передання перевізнику.		

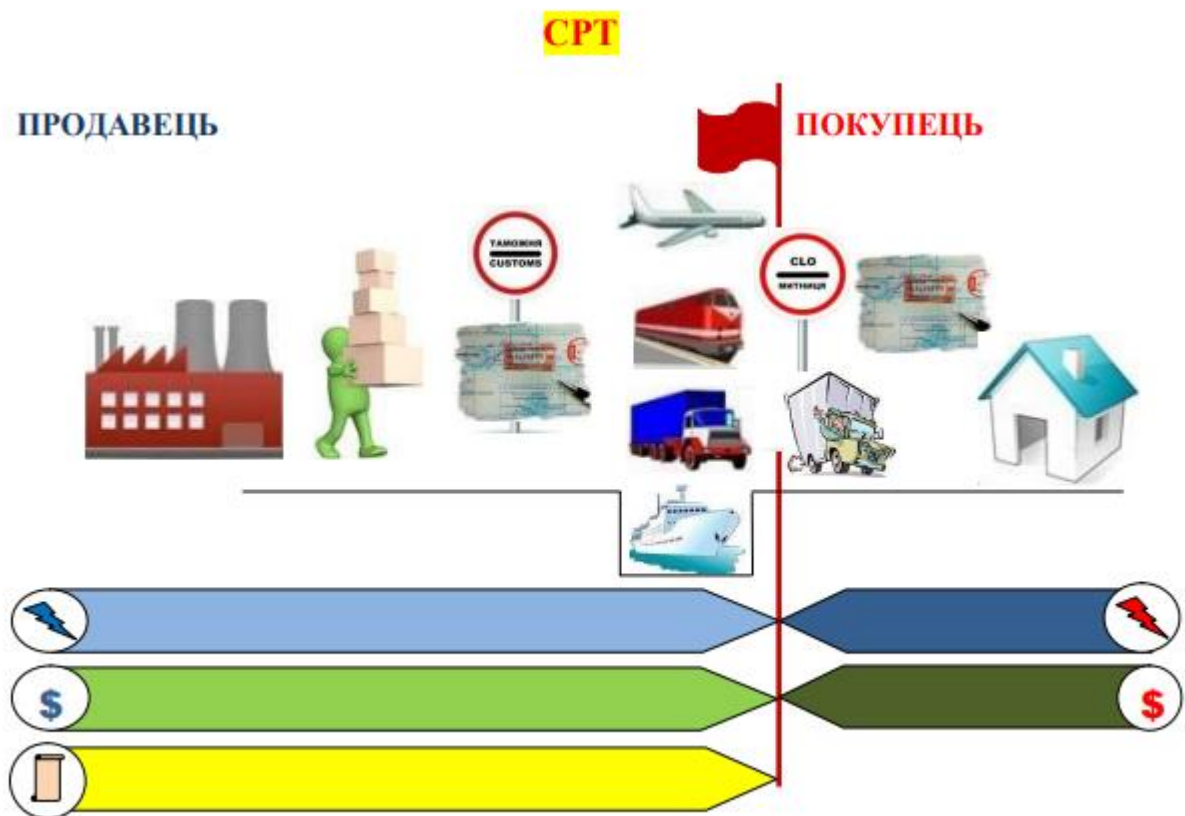

Рисунок 3.10 – Умови поставки за терміном CPT правил ІНКОТЕРМС 2010